

Economist român din Paris despre lecția pandemiilor trecute: „măsurile de distanțare socială sunt justificate atât medical, cât și economic”

Correspondenți „Adevărul”

Strategia de restricționare a circulației („lockdown”) pe timp de pandemie este cea mai potrivită și din punct de vedere medical, dar și economic, indiferent de dimensiunea costurilor economice aferente, spune Sebastian Buhai, cercetător asociat Centrului pentru Cercetare Economică și Aplicațiile Sale (CEPREMAP) din Paris, și Institutului Suedez pentru Științe Sociale (SOFI) al Universității din Stockholm. Aceasta este concluzia cercetătorului după ce a analizat cele mai relevante studii privind impactul pandemiilor asupra economiei și societății.

„Indiferent de magnitudinea așteptată a acestor costuri economice, alternativa este infinit mai proastă, atât din perspectiva etică, dar și economică! Ar putea exista, dar încă mai e nevoie de studii aici, doar o excepție: închiderea școlilor”, spune Buhai.

Sebastian Buhai vorbește despre lucrarea francezului Jerome, Adda care a studiat efectul măsurilor de izolare/ distanțare socială luate în cazul tuturor epidemiilor de gripă din Franța, de-a lungul unei perioade de un sfert de secol.

Cercetătorul francez analizează două lucruri:

1. dacă măsurile de distanțare socială/izolare, foarte similare celor adoptate acum, sunt eficiente pentru controlarea răspândirii epidemiei (răspunsul lui fiind pozitiv) și
2. dacă măsurile sunt justificate din punct de vedere al unei analize cost-beneficiu (aici răspunsul este negativ, din cauza măsurii închiderii școlilor, mai ales dacă perioadele în care școlile stau închise sunt lungi).

Adda analizează cu modelul său niște situații contrafactuale în sensul unei letalități/ contagiozități mari, deci asemănătoare Covid-19-- și susține că toate măsurile de control/ suprimare ale răspândirii sunt justificate din plin. El mai arată că trebuie să facem orice e necesar pentru a opri răspândirea infecției, deci că **măsurile de izolare/ distanțare socială actuale sunt justificate atât din punct de vedere medical cât și economic.**

Buhai mai vorbește despre o meta-analiză, publicată în jurnalul medical „The Lancet”, a unor studii publicate anterior despre pandemiile de coronavirus precedente care studiază dacă închiderea școlilor a avut un impact semnificativ. Concluzia acestui studiu este că măsura nu este eficientă pentru ameliorarea numărului de decese, pe de altă parte fiind foarte costisitoare pentru motivul enunțat și mai sus—pierderea ireparabilă de potențial capital uman pentru generațiile de elevi din criză, exact pentru că în cazul acestui tip de coronavirus, spre deosebire de coronavirusii din cazul gripei normale, de exemplu, incidența pe grupele de vârstă este diferită și, în particular, Covid-19 este mult mai puțin letal pentru grupa celor tineri, incluzând aici elevii și studenții.

Alte măsuri de distanțare socială/ izolare ar rămâne însă complet justificate, în afara, eventual și în anumite situații, a închiderii școlilor.

Buhai a analizat și părerile economiștilor relevanți în acest moment în lume și spune că **„nimeni între economiști (cei serioși, din nou) nu contestă că orice politici macroeconomice trebuie gândite/ implementate având în vedere că prioritatea zero este salvarea de vieți și sănătatea publică”**.

În ceea ce privește teoriile despre criza economică ce va urma, Buhai susține: **„condiționat de faptul că activitatea economică se va putea relua în cea mai mare parte mai degrabă decât mai târziu și că guvernele se ocupă într-adevăr de planificarea și managementul crizei, economia s-ar putea relansa ceva mai repede decât s-a întâmplat în cazul crizelor economice și financiare din trecut;”**

Sebastian Buhai, cercetător asociat Centrului pentru Cercetare Economică și Aplicațiile Sale (CEPREMAP) din Paris, Franța și Institutului Suedez pentru Științe Sociale (SOFI) al Universității din Stockholm, Suedia, vorbește într-un interviu pentru „Adevărul”, împărțit în trei episoade care dezbate următoarele probleme: 1. care sunt concluziile studiilor științifice despre efectele pandemiilor asupra economiei și cum pot acestea să fie folosite în contextul COVID-19, 2. cum a gestionat Uniunea Europeană criza cauzată de pandemia de coronavirus, 3. [o analiză](#) privind modul în care au manageriat autoritățile din România problemele cauzate de pandemie.

Redăm mai jos partea de interviu dedicată concluziilor studiilor științifice despre efectele pandemiilor trecute asupra economiei și cum pot acestea să fie folosite în contextul COVID-19:

ADEVĂRUL: Credeți că studierea pandemiilor care au lovit lumea de-a lungul istoriei (sub alte forme și în alte contexte) poate să ne ajute în înțelegerea a ceea ce se va întâmpla în contextul pandemiei de COVID-19 cu economia? Sunt anumite lecții pe care le putem folosi astăzi din experiența celorlalte pandemii?

SEBASTIAN BUHAI: Da, fără îndoială. Este extrem de important să studiem pandemiile precedente, atât din punct de vedere epidemiologic, cât și economic.

Îmi amintesc, de exemplu, că am asistat/ comentat acum câțiva ani la o prezentare științifică foarte intrigantă a unui bun amic, coleg de breaslă, despre efectul măsurilor de izolare/ distanțare socială (în particular în acel caz, închiderea școlilor sau închiderea infrastructurii de transport în comun) luate în cazul tuturor epidemiilor de gripă din Franța, de-a lungul unei perioade de un sfert de secol, cu niște date excelente (lucrare ulterior publicată într-unul din jurnalele economice de absolut top: Jerome Adda (2016), „Activitate Economica și Difuzarea Bolilor Virale: Evidenta cu Date de Frecventa Mare”, Quarterly Journal of Economics; link [aici](#) .

Lucrarea lui Adda este foarte relevantă pentru contextul actual al pandemiei Covid-19, pentru că el analizează doua lucruri acolo:

1. Dacă măsurile respective, foarte similare celor adaptate acum, sunt eficiente pentru controlarea răspândirii epidemiei și
2. Dacă sunt justificate din punct de vedere al unei analize cost-beneficiu.

Pentru epidemiile de gripă franceze pe care le analizează, el dă răspuns pozitiv la prima întrebare, dar negativ la a doua, și asta în cea mai mare parte din cauza măsurii închiderii școlilor, prin care elevii pierd capital uman serios (în plus efectul este asimetric, cu elevii mai vulnerabili din punct de vedere socio-economic fiind cei mai afectați academic), și astfel întregi generații ajung practic să fie dezavantajate (mai departe pe parcursul școlii și/sau pe piața muncii), mai ales dacă perioadele în care școlile stau închise sunt lungi.

Pe de altă parte, și aici e partea cea mai interesantă pentru cazul actual al Covid-19, Adda analizează cu modelul său și câteva situații contrafactice, de exemplu dacă aceste măsuri s-ar justifica din punct de vedere al costului când epidemiile respective ar fi mult mai contagioase și/sau mult mai letale. Rezultatul lui este că în orice caz în care epidemiile din context sunt de cel puțin de 2-3 ori mai letale decât epidemiile de gripă „normale”, toate măsurile de control/ suprimare ale răspândirii acestora sunt justificate din plin.

Covid-19 fiind de multe ori mai letală decât o gripă obisnuită, răspunsul lui pentru cazul acestei pandemii -- pe care de altfel l-a confirmat și în câteva intervenții publice recente -- este să facem orice e necesar pentru a opri răspândirea acesteia, deci că masurile de izolare/ distanțare socială actuale sunt justificate atât din punct de vedere medical, cât și economic.

Ar trebui acum să menționez aici că există și alte nuanțe, direct legate de concluziile anterioare ale lui Adda, pe care le-am învățat doar foarte recent, printr-un review sistematic al studiilor despre pandemiile de coronavirus precedente. Acum câteva zile a apărut un studiu publicat în jurnalul medical The Lancet (Viner et al, 6 aprilie 2020, link [aici](#) care analizează, printr-o meta-analiză a majorității studiilor precedente publicate pe această temă, exact dacă închiderea școlilor a avut un impact semnificativ în cazul epidemiilor precedente de coronavirus, inclusiv cele cat mai asemănătoare cu cea actuală.

Concluzia acestui studiu este că măsura nu este eficientă pentru ameliorarea numărului de decese, pe de altă parte fiind foarte costisitoare pentru motivul enunțat și mai sus—pierderea ireparabilă de potențial capital uman pentru generațiile de elevi din criză, exact pentru că în cazul acestui tip de coronavirusi, spre deosebire de coronavirusii din cazul gripei normale, de exemplu, incidența pe grupele de vârstă este diferită

și, în particular, Covid-19 este mult mai puțin letal pentru grupa celor tineri, incluzând aici elevii și studenții.

Alte măsuri de distanțare socială/ izolare ar ramane însă complet justificate, în afara închiderii școlilor.

Deci acest studiu foarte recent completează într-un fel parte din studiul menționat mai sus al lui Adda, pentru că precizează și că este important să considerăm contagiozitatea și letalitatea acelor epidemii pe grupe demografice, iar măsurile luate de decidenți pentru a stopa parțial activitățile economice/ sociale ar trebui asadar, în mod ideal, să țină seama de asta. În particular, în cazul Covid-19 unde la mijlocul lui martie peste 100 de țări implementaseră deja măsuri de închidere totală a școlilor, s-ar putea ca măsura asta să nu fi fost strict necesară, sau nenecesară sub forma strictă sub care s-a implementat, deși, un mare caveat lector: la momentul acela încă nu exista, desigur, studiul de mai sus și, cel mai important, chiar dacă ții școlile deschise, trebuie să te asiguri că, e.g., minimizezi contactul între elevi și alte grupe demografice s.a.m.d., deci implementarea practică nu este atât de evidentă (și/sau fără costuri adiționale).

În orice caz, și toate studiile de care știu susțin asta, în genere distanțarea socială trebuie implementată, și trebuie implementată imediat, în cazul epidemiilor/ pandemiilor (chiar dacă nu neapărat prin închiderea școlilor, în cazul unor epidemii tip coronavirus Sars-Cov-2 ca în cazul actual...).

Un studiu mai vechi, dar citat des în prezent exact pentru că ne arată cât de costisitoare pot fi unele greșeli de „timing” este Hatchett et al (2007), Proceedings of the National Academy of Sciences (link [aici](#)) care analizează măsurile concrete luate de două orașe americane, Philadelphia și St Louis, în cazul pandemiei de gripă din 1918. În timp ce St Louis a implementat măsuri de distanțare socială imediat, Philadelphia nu a făcut asta (chiar a organizat o paradă a orașului la mai bine de 10 zile după înregistrarea primului caz de infecție cu gripă în oraș) și a suportat consecințele, vârful „curbei epidemice” fiind mult mai pronunțat decât în cazul celui alt oraș care a redus activitățile sociale/ economice la minim două zile după primul caz de infecție înregistrat .

Pe lângă aceste exemple particulare de studii academice care au produs lecții foarte utile pentru cazul pandemiei actuale, este de precizat că experiențele anterioare cu diverse pandemii au avut efecte benefice și pentru setarea unor cadre de prevenție/ profilaxie și de acțiune rapidă, de exemplu în cazul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS). Ca răspuns la problemele întâmpinate în reacția la pandemia SARS din 2003, întregul lor cadru global de răspuns rapid în cazul epidemiilor a fost revizuit acum 15 ani. În aceeași categorie, Banca Mondială a lansat, deja în 2016, tot ca răspuns la acțiuni deficitare legate de pandemii anterioare, o așa-numită „Pandemic Emergency Financing Facility” pentru a da asistență țărilor în curs de dezvoltare în cazul unor crize de sănătate internaționale.

Din păcate, nu toți decidenții și-au făcut însă temele: destui nu au învățat ce trebuia învățat din aceste experiențe trecute, și asta s-a văzut prin faptul că multe guverne au fost prinse complet pe „nepregătite” și/sau fără să acționeze destul de rapid: **întârzierile în testare și în implementarea auto-izolării la domiciliu au fost de exemplu foarte costisitoare deja, după cum am văzut, în Spania, Italia, Franța, Anglia, SUA...**

ADEVĂRUL: În această perioadă, mulți economiști (și nu numai) prevestesc o criză economică fără precedent. Care credeți că sunt teoriile credibile care au fost emise în acest context?

SEBASTIAN BUHAI: Să încercăm întâi să înțelegem care ar trebui să fie ingredientele oricăror teorii care pot explica ce se întâmplă la nivel macro-economic în cazul pandemiei actuale. Este util deci să începem prin a face un rezumat al formei sub care se manifestă efectele economice ale Covid-19. Primele efecte sunt cele de șocuri negative asupra factorilor de ofertă, cauzate de îmbolnăvirile directe, precum și de carantina/ distanțarea socială, începând cu faptul că numărul efectiv de ore de muncă și productivitatea muncii sunt direct diminuate, și până la faptul că lanțurile de distribuție și aprovizionare la nivel global sunt perturbate masiv.

Șocurile la ofertă sunt apoi materializate în efecte inițiale asupra cererii prin incertitudinea privind progresul împotriva epidemiei și incertitudinea privind politicile economice implementate pentru a ameliora efectele epidemiei; astfel, angajații (mai ales cei temporari) vor pierde din salarii mai ales în industriile greu afectate, gospodăriile vor mări cuantumul economisit din precauție, iar firmele se vor feri să investească dat fiind orizontul incert. Un cerc vicios se formează apoi, pentru că efectele inițiale asupra cererii vor avea din nou un efect asupra ofertei, cu firmele mai mici care depind cel mai mult de lichiditate acum când cererea e diminuată intrând în faliment; iar asta se reflecta din nou în efecte asupra cererii pentru că angajații care își pierd locurile de munca din cauza firmelor care se închid nu mai au un salariu și din cauza asta își vor diminua consumul, afectând negativ cererea în agregat.

Cu alte cuvinte, procesul prin care epidemia afectează economia începe prin șocuri negative la nivel de ofertă care pot da naștere, prin mecanismele de feedback descrise mai sus, unor efecte asupra cererii mult mai ample decât magnitudinea șocurilor inițiale. Modelele macroeconomice clasice nu pot explica de ce efectul asupra cererii ar trebui să fie atât de mare, cu alte cuvinte de ce șocurile negative asupra factorilor de ofertă ar putea fi „keynesiene”, etichetă aplicată de obicei factorilor de cerere.

Fără să intru în detalii și mărginindu-mă la menționarea unui singur studiu dintr-un set deja vast de studii recente pe efecte macroeconomice ale Covid-19, o lucrare care reușește în mod admirabil, cel puțin din perspectiva mea, să raționalizeze un mecanism de acest gen este Guerrieri, Lorenzoni, Straub și Werning (martie 2020), „Implicații macroeconomice ale Covid-19: Pot șocurile negative asupra factorilor de oferta să genereze deficite de cerere?”(link [aici](#)).

ADEVĂRUL: Care sunt concluziile pe care le putem trage din aceste teorii și cum pot fi acestea traduse la nivel de politici macroeconomice recomandabile?

SEBASTIAN BUHAI: Este probabil util întâi să ne gândim, cum se gândesc de obicei economiștii, din perspectiva unui obiectiv societal de maximizat, date fiind niște constrângeri. Munca îmi este mult ușurată aici de o scurtă [notă a lui Eric Budish](#) (aprilie 2020,) care explică asta extrem de clar, inclusiv-- zic eu -- pentru cei fără vreo pregătire formală în științe economice.

Succint, un decident al politicilor economice ar avea, în absența crizei actuale, un obiectiv de genul următor Maximizează

(Bunăstare Socială | astfel încât să fie satisfăcute Constrângeri Tehnologice și Constrângeri de Compatibilitate). Asa-numitele „constrângeri de compatibilitate” („incentive-compatibility constraints” în literatura de specialitate, notiune introdusă de Leonid Hurwicz în 1960) sunt cele care asigură ca toți participanții sunt motivați să acționeze în mod consistent cu soluția optimă, deci în cazul de față ca acțiunea decidentului de optimizare a bunăstării sociale este consistentă cu preferințele individuale ale tuturor membrilor societății).

Pe de altă parte, dată fiind criza actuală, un decident al politicilor de sănătate publică are un obiectiv de tipul Minimizează (Răspândirea Covid-19 | astfel încât Societatea Să Rămână Funcțională).

Prin urmare, orice economist serios va realiza că obiectivul nou al decidentului la nivel de politici economice în timpuri pandemice este în spiritul Maximizează (Bunăstare Socială | astfel încât să fie satisfăcute Constrângeri Tehnologice, Constrângeri de Compatibilitate, și Reducerea Ratei de Transmitere a Covid-19 sub 1) . ***Cu alte cuvinte, constrângerea nouă, și cea mai importantă în cadrul actual, este cea de reducere (și menținere) a ratei (medii) de transmisie a Covid-19 la subunitar, și aici vasta majoritate a economiștilor sunt de acord (excepții fiind „economiștii” lui Trump), a se vedea de exemplu toate poll-urile IGM cu economiști de top din SUA sau din Europa pe tema aceasta.***

Altfel spus, nimeni între economiști (cei serioși, din nou) nu contestă că orice politici macroeconomice trebuie gândite/ implementate având în vedere că prioritatea zero este salvarea de vieți și sănătatea publică, iar din ceea ce știm până acum din perspectiva medicală, oprirea răspândirii Covid-19 prin carantină și distanțare socială este mecanismul prin care această restricție este materializată. Ce înseamnă asta, din punct de vedere economic? ***Înseamnă, din păcate, că trebuie să fim pregătiți pentru niște costuri ireversibile ale acestor măsuri directe de stopare a infectărilor, de „aplatizare a curbei Covid-19”, indiferent de magnitudinea asteptată a acestor costuri (alternativa fiind infinit mai proastă, atât din perspectiva etică cât și economică!), și că decidenții la nivel guvernamental trebuie să fie pregătiți să ia în același timp măsuri economice rapide și continue care să amelioreze și să contracareze efectele de cerc economic vicios ale șocurilor negative ale epidemiei, discutate anterior.***

Acum, toate analizele economice convingătoare pe care le-am consultat în acest context includ următoarele între principalele obiective macro-economice recomandate—diferențele fiind în modul în care aceste obiective sunt implementate în diferite țări, ceea ce din lipsa spațiului nu voi mai discuta în detaliu. Un subset al obiectivelor care ar trebui urmărite de către decidenții la nivel de politici economice în aceste timpuri ar fi deci să se asigure: ***că sistemul de sănătate publică poate funcționa fără impedimente (prin aceasta înțelegând totul de la adecvarea spitalelor și creșterea numărului de testări pentru Covid-19, și până la încercarea de a găsi soluții medicale temporare, de exemplu de depistare a celor complet imuni care ar putea ieși deci din carantină, sau permanente, cum ar fi vaccinul); că angajații primesc salariul chiar și în carantină sau, dacă sunt în șomaj tehnic/ temporar, că firmele, mai ales cele medii și mici, au suficientă lichiditate pentru a nu intra în faliment; că gospodăriile pot amâna plata creditelor și au la dispoziție un buget „lichid”; că sistemul financiar este susținut, astfel încât criza medicală să nu se transforme într-o criză financiară.***

Cum spuneam, nu voi discuta aici forme de măsuri concrete sub care obiectivele de mai sus pot fi sau au fost implementate deja în diferite locuri, dar ce e foarte clar e că aceste măsuri, sub variate forme și în diverse locuri, au niște elemente comune: întâi de

toate trebuie luate foarte rapid și trebuie să aibă o magnitudine suficient de mare pentru a avea efect; finanțarea masivă și continuă a sectorului de sănătate publică este sine qua non; transferurile către gospodarii și firme trebuie să fie prompte, cât mai directe, și iarăși suficient de largi; este necesară o coordonare rapidă a politicilor fiscale și monetare pentru a maximiza și multiplica impactul fiecăreia; în sfârșit, dar cu nimic mai puțin relevant, trebuie să existe o coordonare a măsurilor la nivel global: problemele globale cer soluții globale.

ADEVĂRUL: Unul dintre cele mai sumbre scenarii privind evoluția pandemiei aparține economistului Nouriel Roubini care susține într-o analiză: „Scenariul cel mai bun ar fi o scădere mai severă decât la criza financiară din 2008 (în ceea ce privește reducerea cumulată a producției globale cumulate), dar pe o durată mai scurtă, permițând o revenire a creșterii pozitive până în al patrulea trimestru al acestui an. În acest caz, piețele ar începe să se recupereze când apare lumina de la capătul tunelului. (...) Din păcate, pentru scenariul cel mai bun, răspunsul de sănătate publică în economiile avansate este cu mult sub ceea ce este necesar pentru a ține sub control pandemia, iar pachetul de politici fiscale care se discută în prezent nu este nici suficient de mare și nici de rapid pentru a crea condițiile pentru recuperare în timp util. Ca atare, riscul apariției unei noi Mari Crize, mai severă decât cea originală crește pe zi ce trece”.

Roubini este pesimist chiar în situația în care pandemia este controlată. Cum vi se pare această analiză, ne așteaptă o nouă Mare Criză, mai gravă? Având în vedere teoriile emise de economiștii lumii și informațiile certe pe care le avem până acum, cum vedeți dvs un scenariu sumbru și un scenariu pozitiv?

SEBASTIAN BUHAI: Aș preciza întâi ca strict în afara lumii academice serioase din economie poate că N. Roubini e văzut că un fel de guru știe-tot (și sper că exagerez, dar cam așa era prezentat relativ recent, cu ocazia unei simple treceri ale sale prin România...), dar în mainstream-ul științelor economice mulți îl vedem ca pe cineva destul de haotic, și uneori de-a dreptul pseudo-științific, mai ales când face prognoze care de fapt nu se pot face, pur și simplu (sau se pot, dar cu marje de eroare colosale).

Cel poreclit „Dr. Doom” este de fapt una dintre Casandrele care au prezis vreo 10 recesiuni care... nu s-au întâmplat, înaintea Marii Recesiuni din 2007-2009, de exemplu—exagerez puțin, dar înțelegeți ideea. Cu toate acestea, în cazul de față nu este foarte greu să începem cu un scenariu pesimist și sunt și alți economiști, care nu văd lucrurile foarte roz, și asta conform unor analize economice ceva mai informate (deși preliminare) decat citirea globului de cristal. De exemplu, și voi menționa un singur exemplu dintre multele deja existente, Pierre-Olivier Gourinchas (martie 2020 , link [aici](#)) conchide că și cu doar 50% din economie nefuncționând timp de o

luna, iar apoi încă două luni cu 25% parte de economie în continuare nefuncțională, PIB-ul în SUA ar putea cădea cu 10% relativ la anul precedent, și asta în scenariu optimist, și fără să adăugăm și costurile intervențiilor (imperios necesare pentru a asigura partea din economie funcțională și a preîntâmpina dezintegrarea totală a economiei—și a societății).

Mai mult, aceste pierderi directe sunt aproape sigur irecuperabile, cum au fost și după Marea Recesiune, unde, prin comparație, s-a pierdut ireversibil 4.5% din PIB între 2007-2009. Deci magnitudinea negativă a efectelor crizei actuale se așteaptă să fie mare, asta nu este decât realism. Cu toate acestea, trebuie să nu uităm că deocamdată avem încă de-a face cu foarte multa incertitudine, deci prognoze mult mai precise încă nu se pot face.

Din punctul meu de vedere, avem însă și o parte pozitivă pe care mulți o ignoră: o criză pandemică cum este cea actuală nu este structurală (contrar, de exemplu, Marii Recesiuni din 2008 sau Marii Depresiuni din 1929; deci nu are de-a face cu schimbări endogene în economie sau altfel spus cu schimbări intrinseci ale fundamentelor economiei). Nefiind structurală, nu va necesita același tip de restructurări masive ale economiei (deși va fi posibil nevoie de unele restructurări de calibru mai mic, depinzând de starea și organizarea sectoarelor economice ale fiecărui stat: de exemplu, restructurări ale industriei aviatice în caz ca ar trebui să fie pe termen suficient de lung compatibila cu cerința economiei „distanța minimă de de 1.5 m” s.a.md.).

Deci, condiționat de faptul că activitatea economică se vă putea relua în cea mai mare parte mai degrabă decât mai târziu și că guvernele se ocupă într-adevăr de planificarea și managementul crizei, economia s-ar putea relansa ceva mai repede decât s-a întâmplat în cazul crizelor economice și financiare din trecut; cu alte cuvinte, dar nu vreau să intru în prea multe detalii tehnice, am avea o recuperare mai degrabă în forma de V decât în forma de U sau W, sau cel puțin, dacă prima nu este posibilă, una mai degrabă în forma de U/ W decât în forma de L.

Sigur cu anumite pierderi irecuperabile, într-adevăr, dar cu quantumul acestor pierderi încă nedeterminabil și cel puțin din nou pe traiectorie ascendentă relativ rapid. Bun, și ce trebuie făcut, veți spune. ***Foarte important atât pentru a diminua pierderile acestea ireversibile, cât și pentru a ne relansa rapid, și asta pentru orice economie, la nivel generic, este că firmele să reia producția cât de rapid cu putință, deci trebuie să găsim o modalitate ca angajații care sunt imuni să poată să se întoarcă imediat la lucru;*** nu este scop și spațiu acum să intru în detalii, dar propuneri excelente pentru implementări pragmatice ale unor testări masive care să asigure acest lucru au fost făcute deja, vedeți de exemplu propunerea de testare dubla a unui grup de economiști și virusologi belgieni în Dewatripont et al (martie 2020, link [aici](#)) sau cea de testare în grup a unor economiști francezi în Gollier & Gosner (martie 2020, link [aici](#)). De fapt aceste două propuneri, luate împreună, ar fi ceva ce m-aș fi așteptat să văd deja recomandat la nivelul Organizației Mondiale a Sănătății, precum și a decidenților la nivel de UE cel puțin, dar și unii și alții se mișcă mult prea încet decât ar trebui. ***Nu trebuie stat nici pe roze, nici pe gânduri, ci trebuie acționat.***

Cine este Sebastian Buhai

[Sebastian Buhai](#), doctor în științe economice (Institutul Tinbergen și Universitatea Erasmus din Rotterdam, Olanda; 2008) este

actualmente cercetător asociat Centrului pentru Cercetare Economică și Aplicațiile Sale (CEPREMAP) din Paris, Franța și Institutului Suedez pentru Științe Sociale (SOFI) al Universității din Stockholm, Suedia. Specializările sale sunt economia forței de muncă, economia industrială și microeconometria aplicată.

Clujean de origine, s-a implicat de-a lungul timpului și în diferite acțiuni de sprijinire și popularizare a cercetării economice de excelență în România, între altele prin inițierea seriei de [conferințe ERMAS](#) și a Blogului [EconAcademia](#). Poate fi urmărit pe twitter la twitter.com/sbuhai.

Citeșten și

Dacă apreciezi acest articol, te așteptăm să intri în comunitatea de cititori de pe pagina noastră de Facebook, printr-un Like mai jos: